

SEMINAR

„Bezbednije alternative za hemikalije u cilju održivog razvoja privrednih subjekata“

„POKRETAČI PRELASKA NA BEZBEDNIJE ALTERNATIVE“

Privredna komora Srbije, Beograd, 4.april.2017.

Jasminka Randelović, mr biohem.
Programski koordinator ALHem

ALHem – Alternativa za bezbednije hemikalije je organizacija civilnog društva, osnovana 2013. godine, koja okuplja stručnjake sa višegodišnjim iskustvom u **oblasti bezbednog upravljanja hemikalijama.**

ALHem prati principe i strategiju globalne politike u ovoj oblasti, odnosno politiku **Strateškog pristupa međunarodnom upravljanju hemikalijama–SAICM.**

ALHem se zalaže za bezbedno upravljanje hemikalijama u Srbiji i deluje na svim nivoima društva u cilju smanjenja rizika od hemikalija po zdravlje ljudi i životnu sredinu.

ALHem prenosi iskustva evropskih i međunarodnih nevladinih organizacija u borbi za bezbedno upravljanje hemikalijama, odnosno doprinosi ostvarivanju prava na zdravu životnu sredinu, koje je jedno od osnovnih ljudskih prava.

Alhem je član:

IPEN (www.ipen.org)

European Environmental Bureau (EEB - www.eeb.org)

The Health and Environment Alliance (HEAL - www.env-health.org)

ŠTA RADIMO?

Informisanje i edukacija privrednih subjekata o bezbednom upravljanju hemikalijama

Promovisanje bezbednijih alternativa za najopasnije hemikalije; činjenje dostupnim baza podataka na srpskom jeziku kao alata za podršku supstituciji

Promovisanje primera dobre prakse distributivnih lanaca koji imaju implementiranu politiku pravilnog upravljanja hemikalijama

Pružanje informacija najširoj javnosti o opasnim hemikalijama i načinima za smanjenje rizika. Podizanje svesti potrošača o značaju čitanja etiketa hemijskih proizvoda i pravu da zahtevaju informaciju o prisustvu najopasnijih hemikalija u proizvodima za svakodnevnu upotrebu

Praćenje sprovođenja politike u ovoj oblasti, u skladu sa politikom EU, koje imaju za cilj smanjenje rizika od hemikalija

Podrška udruženjima za zaštitu potrošača i drugim organizacijama civilnog društva u cilju hemijske bezbednosti proizvoda na tržištu RS

Razmena informacija sa predstavnicima zdravstvenog i obrazovnog sektora o rizicima od opasnih hemikalija po zdravlje ljudi i životnu sredinu

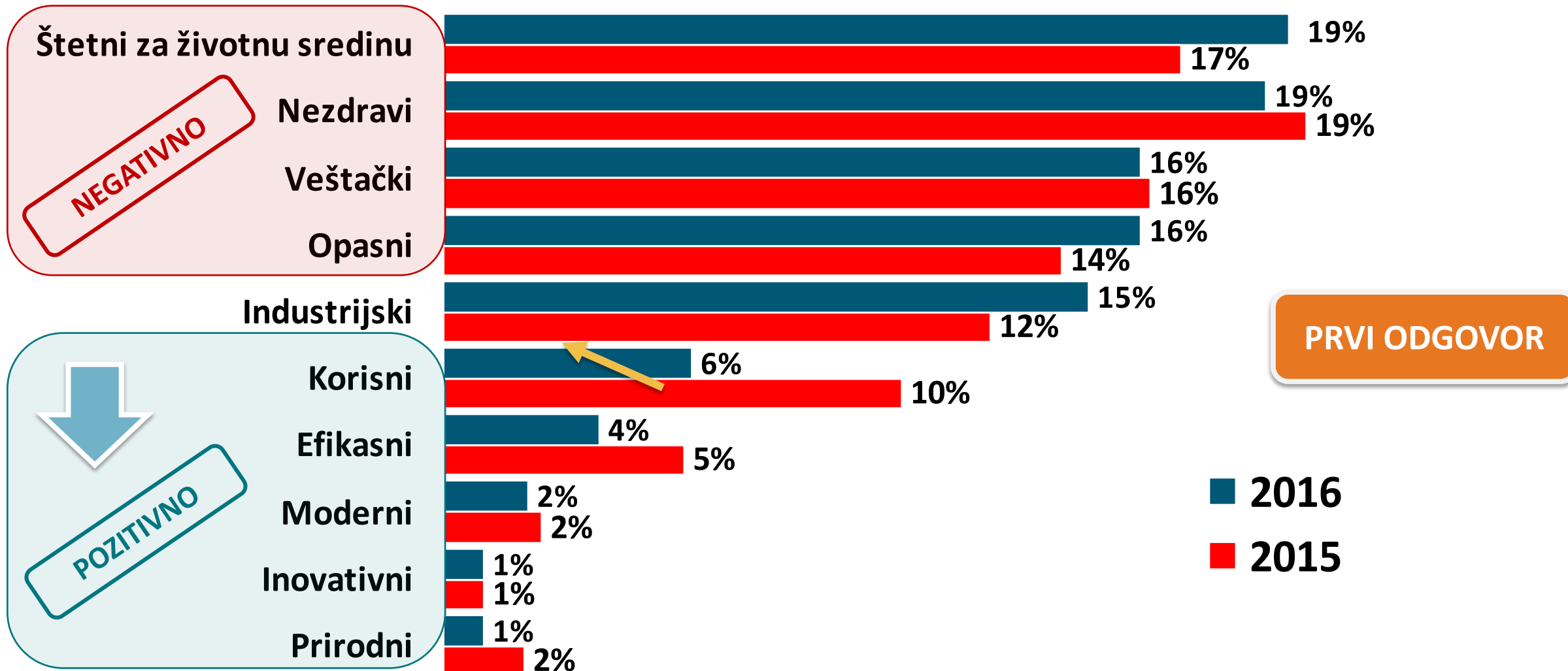

ANALIZA PERCEPCIJE GRAĐANA SRBIJE O BEZBEDNOSTI OD HEMIKALIJA

IPSOS STRATEGIC MARKETING
May – June 2016

Prve asocijacije na hemikalije

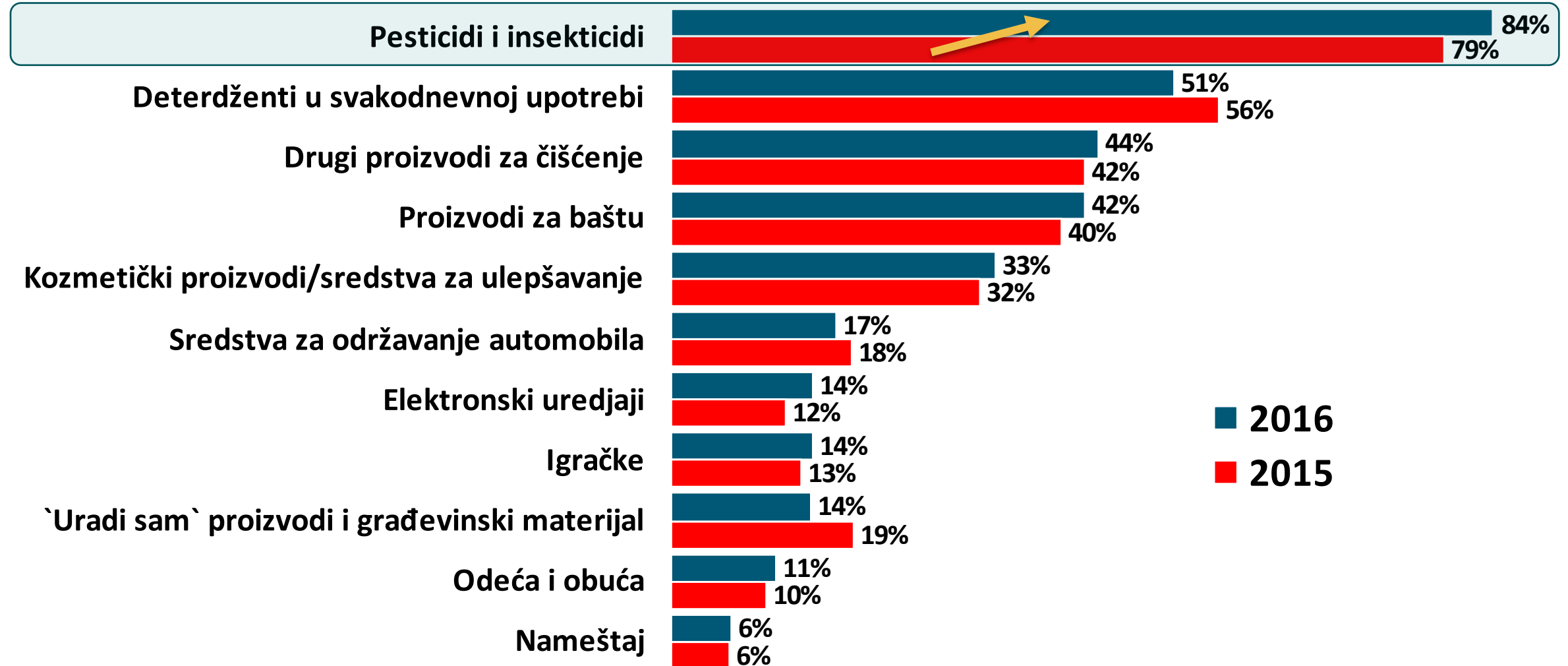
Prve asocijacije građana Srbije na hemikalije su u većoj meri negativne.

If you think of "chemical products", which of the following words come to mind?

Hemikalije/proizvodi i percepcija rizika

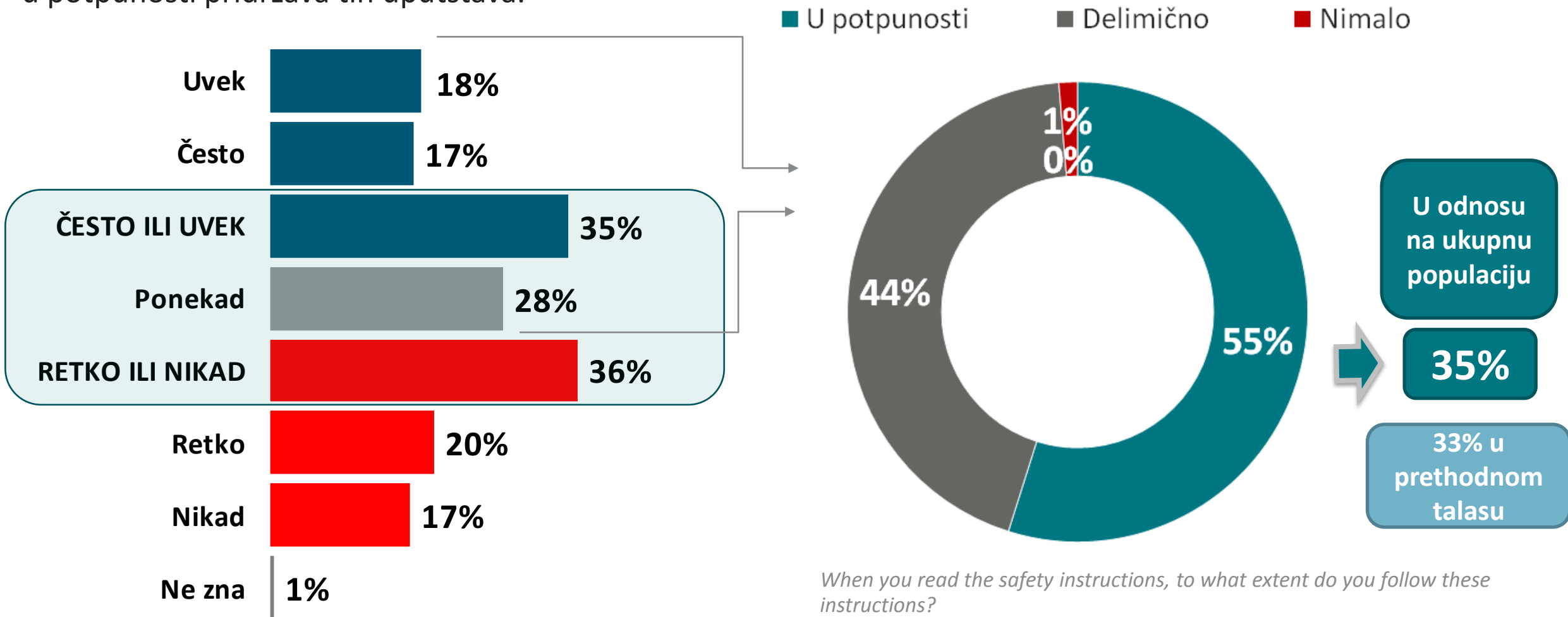
Najveći broj građana ističe pesticide kao hemikalije koje mogu predstavljati rizik.

How risky or not do you consider each of the following product categories to be for you personally because of the chemicals present in it?

Uputstvo za bezbednu upotrebu hemijskih proizvoda

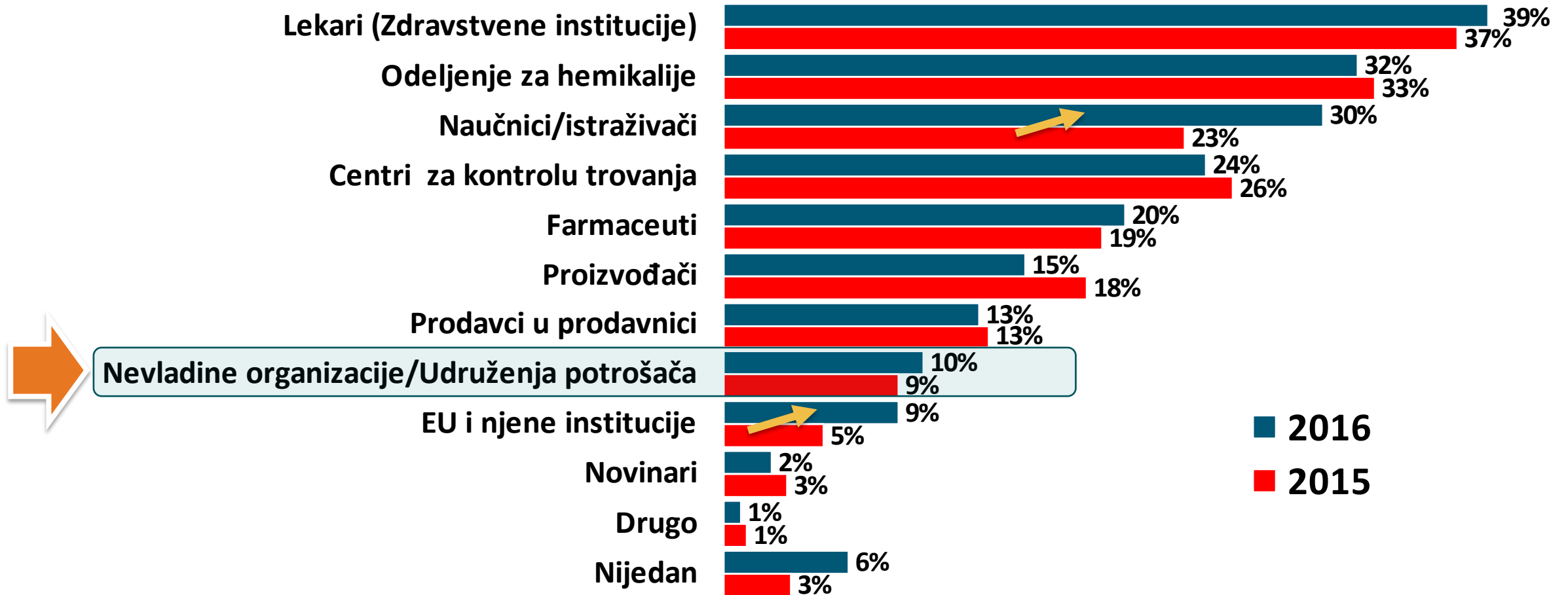
Preko polovine građana ističe da barem ponekad pročita uputstvo za bezbednu upotrebu, a trećina ističe da su u potpunosti pridržava tih uputstava.

Before buying any of the following products for the first time, how often do you read the safety instructions?

Izvori informacija kojima se najviše veruje

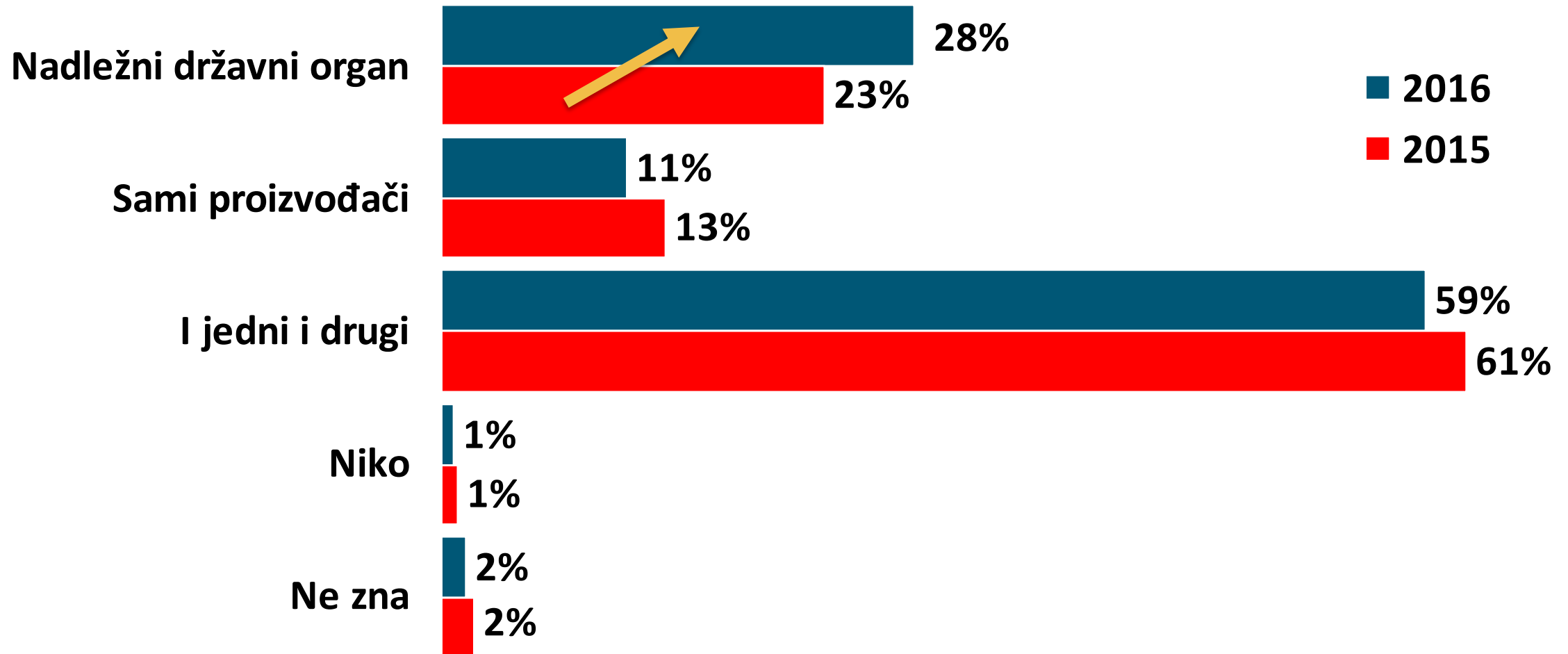
Najveći broj građana veruje lekarima, nadležnom organu za hemikalije, dok se namanje veruje nevladinim organizacijama, EU, kao i novinarima.

Which of the following sources would you trust the most for information about the potential dangers of chemical products?

Odgovornost za bezbednost od hemikalija

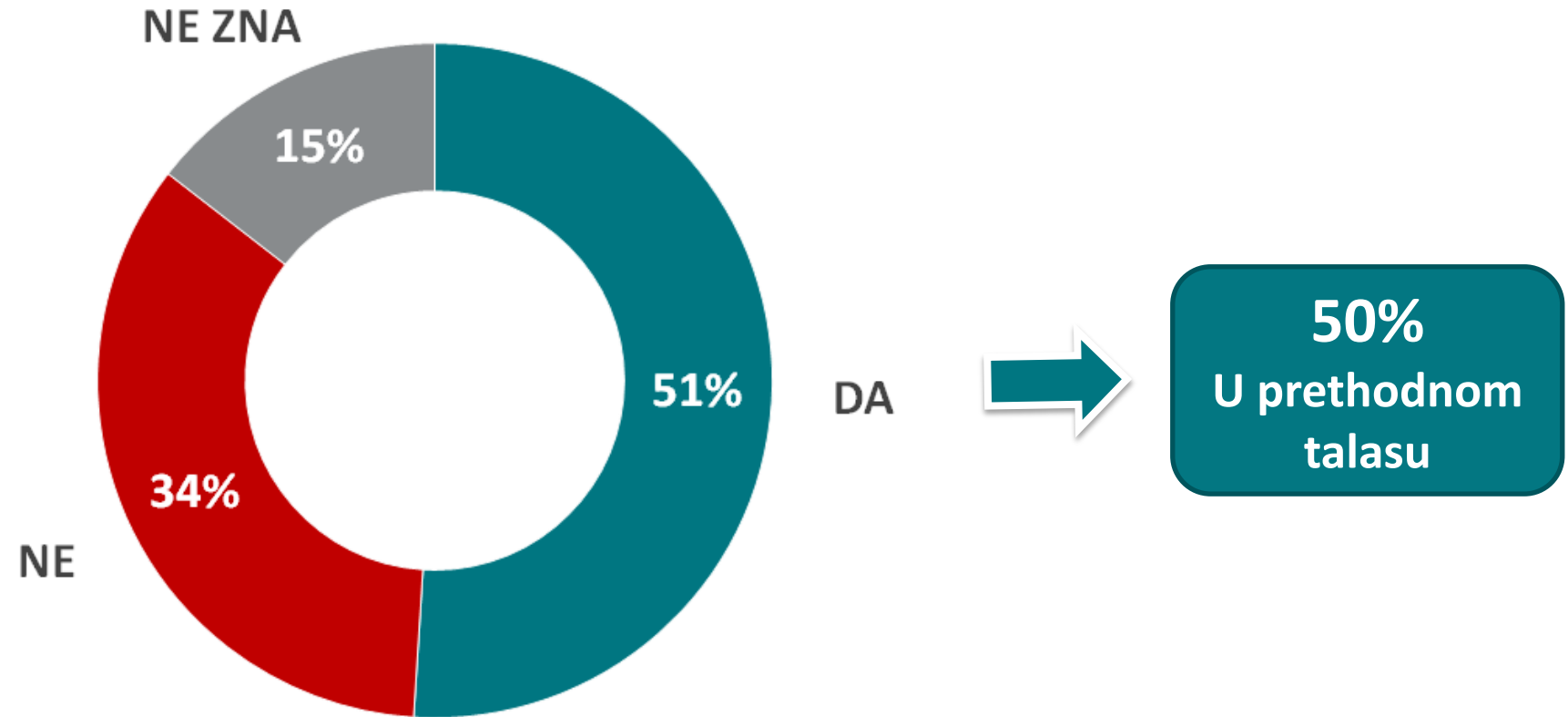
Preko polovine građana ističe da bi za bezbednost od hemikalija trebalo da budu odgovorni i nadležni državni organi i sami snabdevači.

Who do you think should be responsible for ensuring the safety of chemical substances on the Serbian market?

Usklađivanje propisa sa Evropskom Unijom

Svaki drugi građanin veruje da usklađivanje propisa sa Evropskom Unijom doprinosi bezbednijem tržištu hemikalija u Srbiji.

Do you think that the harmonization of national legislation with the European Union contributes to safer chemicals market in Serbia?

Baza: Ukupna ciljna populacija

Bezbednije alternative za najopasnije hemikalije

ŠTA JE TO SUPSTITUCIJA?

Supstitucija je zamena opasne supstance bezbednijom alternativom ili izmena tehnološkog procesa kojom se postiže manji rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu uz očuvanje ekvivalentne funkcionalnosti proizvoda.

POKRETAČI/VUČNE SILE PRELASKA NA BEZBEDNIJE ALTERNATIVE

- zakonska regulativa o hemikalijama (REACH/Zakon o hemikalijama i podzakonska akta (Pravilnik o zabranama i ograničenjima), RoHS direktiva, Zakon o predmetima opšte upotrebe, propisi o hemikalijama na radnom mestu, okvirna direktiva o vodama, itd.)
- pritisak od strane potrošača ili OCD koji zahtevaju bezbednije hemikalije
- zahtevi u okviru lanca snabdevanja, npr. distributera
- konkurencija na tržištu
- politika kompanija održivog razvoja koji žele da budu lideri na tržištu - imidž zelenih i inovativnih kompanija
- smanjenje ukupnih troškova povezanih sa najopasnijim hemikalijama

POLITIKA/PROPISI UPRAVLJANJA HEMIKALIJAMA SU EFIKASNI

ako

OBEZBEĐUJU DA SE **NAJOPASNIJE HEMIKALIJE/KOJE** IZAZIVAJU NAJVEĆU
ZABRINUTOST

IZBACE IZ UPOTREBE/ADEKVATNO REGULIŠE NJIHOV RIZIK

Savremeni sistem upravljanja hemikalijama

“ uspostavljen je u R. Srbiji 2009. godine donošenjem Zakona o hemikalijama ("Sl. glasnik RS", br. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 i 25/15) koji je najvedim delom usklađen sa REACH (EU Regulation 1907/2006).

“ Zakon o hemikalijama (kao i REACH) sadrži odredbe o obavezi dostavljanja informacija o prisustvu supstance koja izaziva zabrinutost (SVHC) u proizvodu, na zahtev potrošača!

Supstance koje izazivaju zabrinutost (SVHC)

Karcinogene

Mutagene

Toksične po Reprodukciju

+

(v) **Persistentne**

(v) **Bioakumulativne**

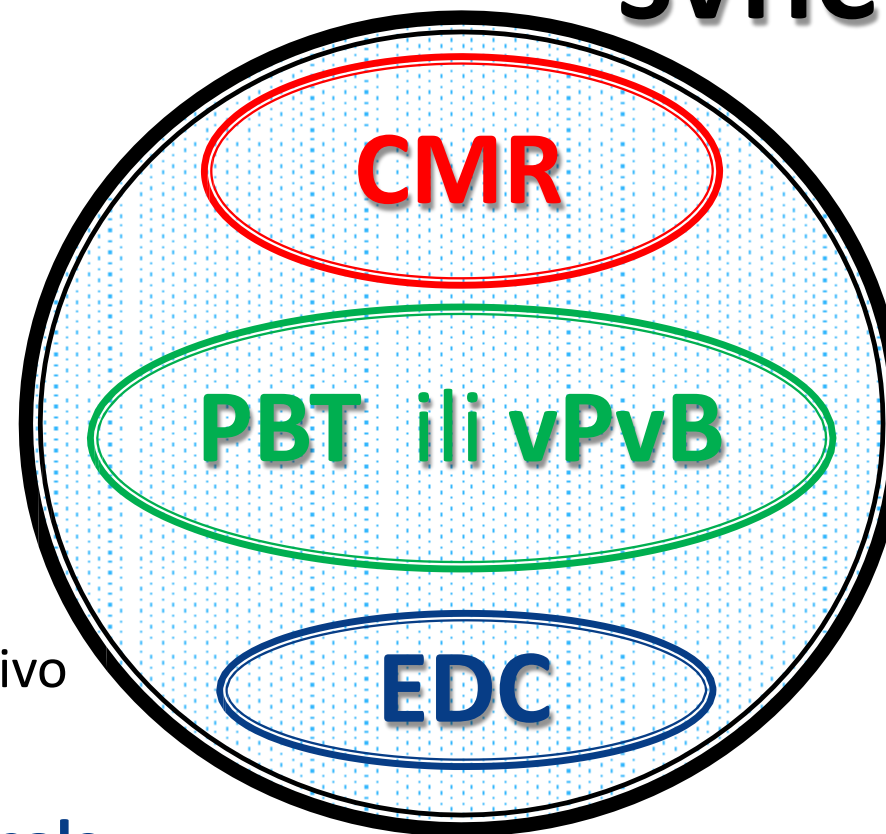
Toksične

+

one koje predstavljaju ekvivalentan nivo zabrinutosti npr. Endokrini disruptori

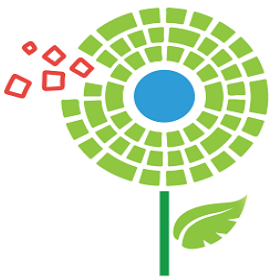
Endocrine Disrupting Chemicals

SVHC

Prema odredbama **člana 27. Zakona o hemikalijama** (kao i čl. 33 REACH), **potrošač** ima pravo da bude informisan o prisustvu SVHC u proizvodima u kojima je koncentracija SVHC iznad 0,1%, a proizvođači, uvoznici i distributeri imaju obavezu i da, na zahtev potrošača, pruže informacije dovoljne za bezbednu upotrebu tog proizvoda, a najmanje ime te supstance.

Supstance na koje se odnose ove odredbe su navedene na:	
SRBIJA	EU
Listi supstanci kandidata za Listu supstanci koje izazivaju zabrinutost ("Sl. glasnik RS", br. 58/16) (skr. <u>Lista kandidata</u>)	Candidate List of substances of very high concern (objavljuje se u skladu sa čl.59(10) REACH)
Listi supstanci koje izazivaju zabrinutost ("Sl. glasnik RS", br. 94/13, 101/16) (skr. <u>Lista SVHC</u>)	Authorisation List (Lista SVHC koje podležu postupku autorizacije u EU –Aneks XIV REACH)

ALHem

Alternativa za bezbednije hemikalije

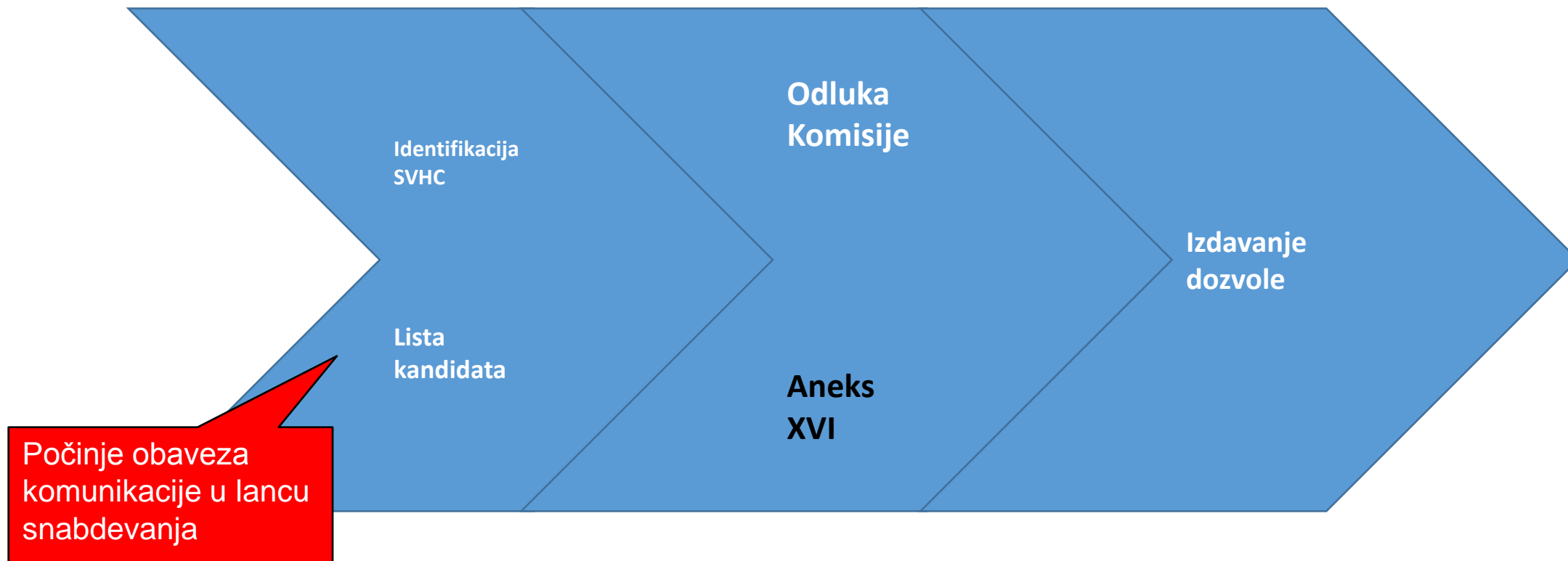
REACH

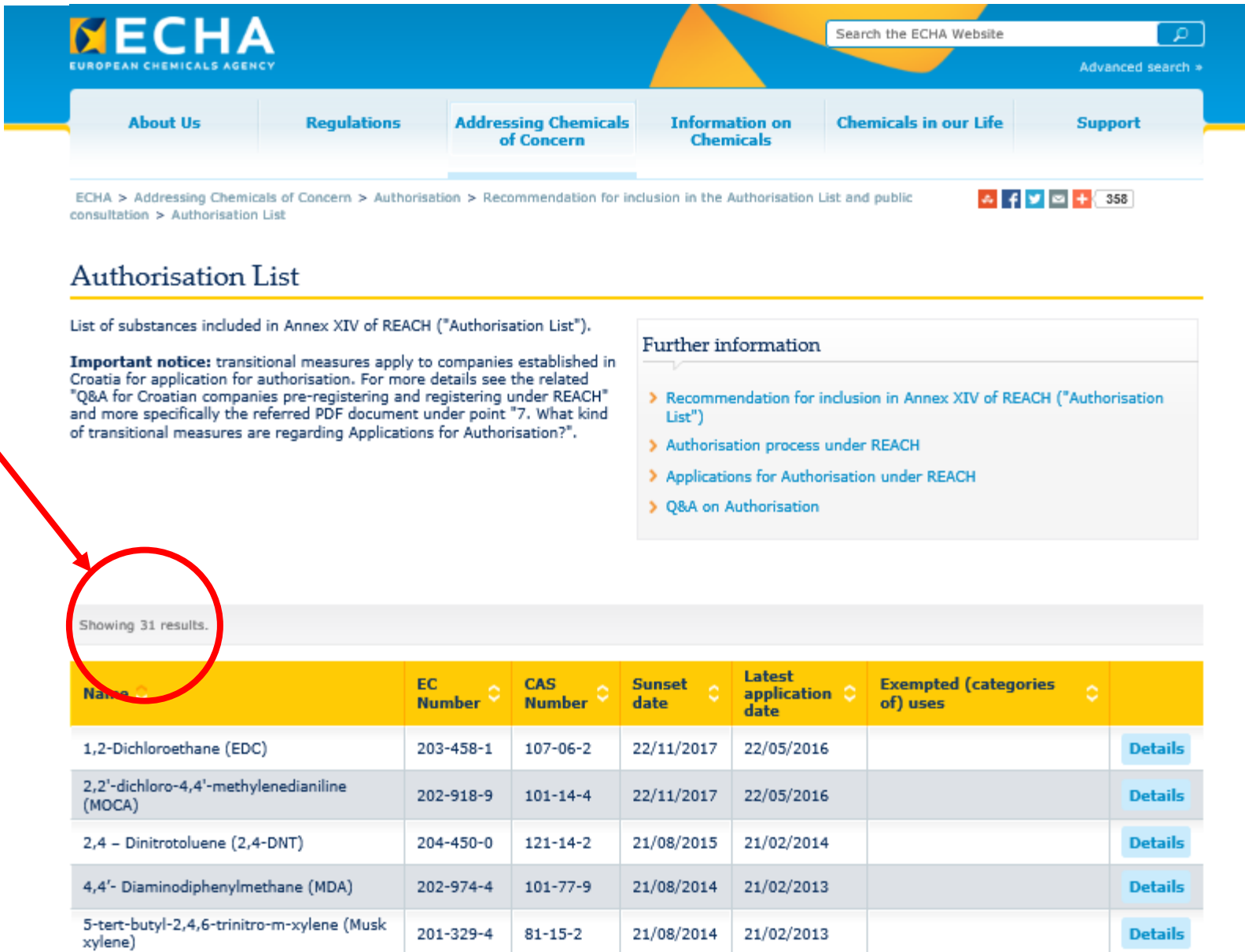

Stupio na snagu 2007. godine

Autorizacija

Princip- Supstance koje izazivaju zabrinutost ne mogu da se plasiraju na tržište ako rizik nije adekvatno kontrolisan i te supstance će se progresivno zamenjivati bezbednijim alternativama

ECHA
EUROPEAN CHEMICALS AGENCY

Search the ECHA Website [Advanced search >](#)

[About Us](#) [Regulations](#) [Addressing Chemicals of Concern](#) [Information on Chemicals](#) [Chemicals in our Life](#) [Support](#)

ECHA > Addressing Chemicals of Concern > Authorisation > Recommendation for inclusion in the Authorisation List and public consultation > Authorisation List 358

Authorisation List

List of substances included in Annex XIV of REACH ("Authorisation List").

Important notice: transitional measures apply to companies established in Croatia for application for authorisation. For more details see the related "Q&A for Croatian companies pre-registering and registering under REACH" and more specifically the referred PDF document under point "7. What kind of transitional measures are regarding Applications for Authorisation?".

Further information

- > [Recommendation for inclusion in Annex XIV of REACH \("Authorisation List"\)](#)
- > [Authorisation process under REACH](#)
- > [Applications for Authorisation under REACH](#)
- > [Q&A on Authorisation](#)

Showing 31 results.

Name	EC Number	CAS Number	Sunset date	Latest application date	Exempted (categories of) uses	
1,2-Dichloroethane (EDC)	203-458-1	107-06-2	22/11/2017	22/05/2016		Details
2,2'-dichloro-4,4'-methylenedianiline (MOCA)	202-918-9	101-14-4	22/11/2017	22/05/2016		Details
2,4 - Dinitrotoluene (2,4-DNT)	204-450-0	121-14-2	21/08/2015	21/02/2014		Details
4,4'- Diaminodiphenylmethane (MDA)	202-974-4	101-77-9	21/08/2014	21/02/2013		Details
5-tert-butyl-2,4,6-trinitro-m-xylene (Musk xylene)	201-329-4	81-15-2	21/08/2014	21/02/2013		Details

31 supstanca

Propisima je do sada zvanično određena **173 supstanca** kao supstanca koja izaziva zabrinutost -takozvana **LISTA KANDIDATA**.

Candidate List of substances of very high concern for Authorisation

(published in accordance with Article 59(10) of the REACH Regulation)

Notes:

- › **Authentic version:** Only the Candidate List published on this website is deemed authentic. Companies may have immediate legal obligations following the inclusion of a substance in the Candidate List on this website including in particular Articles 7, 31 and 33 of the REACH Regulation.
- › **Other numerical identifiers:** For those entries with "-" in the EC number and CAS number columns, a non-exhaustive inventory of EC and/or CAS Registry numbers describing substances or groups of substances considered to fall within the scope of the Candidate List entry is included, where practicably possible. This information can be accessed through the "Details" button of the selected entry.

Further information

- › [More information about Candidate list of Substances of Very High Concern for Authorisation](#)
- › [Data on Candidate List substances in articles](#)

› [Filter the list](#)

Page 1 of 4 ▾ 50 Items per Page ▾ Showing 1 - 50 of 173 results. ← First Previous Next Last →

Name 	EC no. 	CAS no. 	Date of inclusion 	Reason for inclusion 	Decision	IUCLID dataset

PROJEKAT:
 “Jačanje kapaciteta i strateškog partnerstva za bezbedno upravljanje hemikalijama u Republici Srbiji”

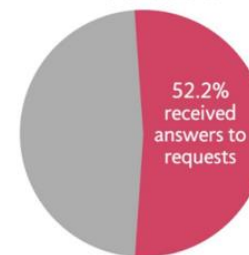

Sprovedena kampanja „IZBORI SE DA ZNAŠ!”

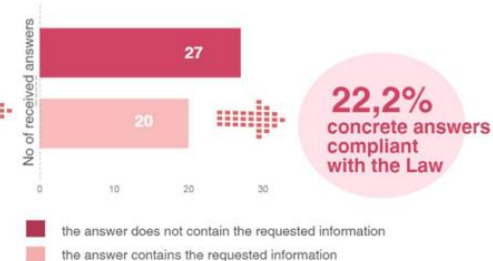
http://www.alhem.rs/wp-content/uploads/2016/05/Izvestaj-o-kampanji_Final-LATINICA-1.pdf

RESULTS OF THE CAMPAIGN
THE FIGHT TO KNOW!

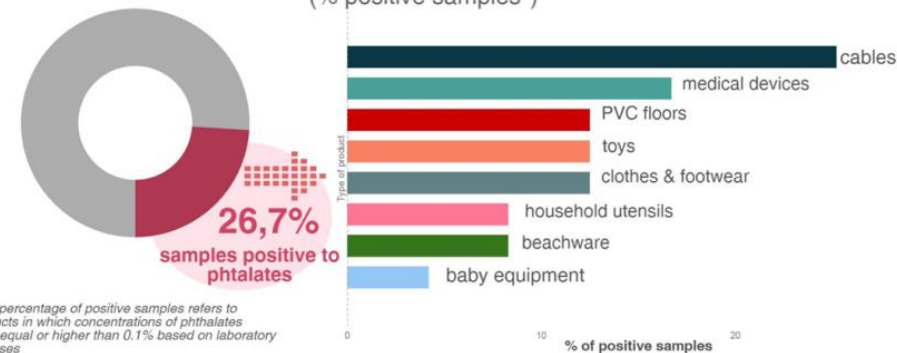
Overall communication with distributors

Quality of answers to requests

Laboratory analysis on content of phthalates in selected products (% positive samples*)

Find out if the products you buy contain substances of very high concern (SVHC)

SIN LISTA

SIN LIST Database
Idi na web-saj SIN Liste

Fraza za pretraživanje:

Pretraži sva polja (selected)
Pretraži samo po nazivu, CAS ili EC broju

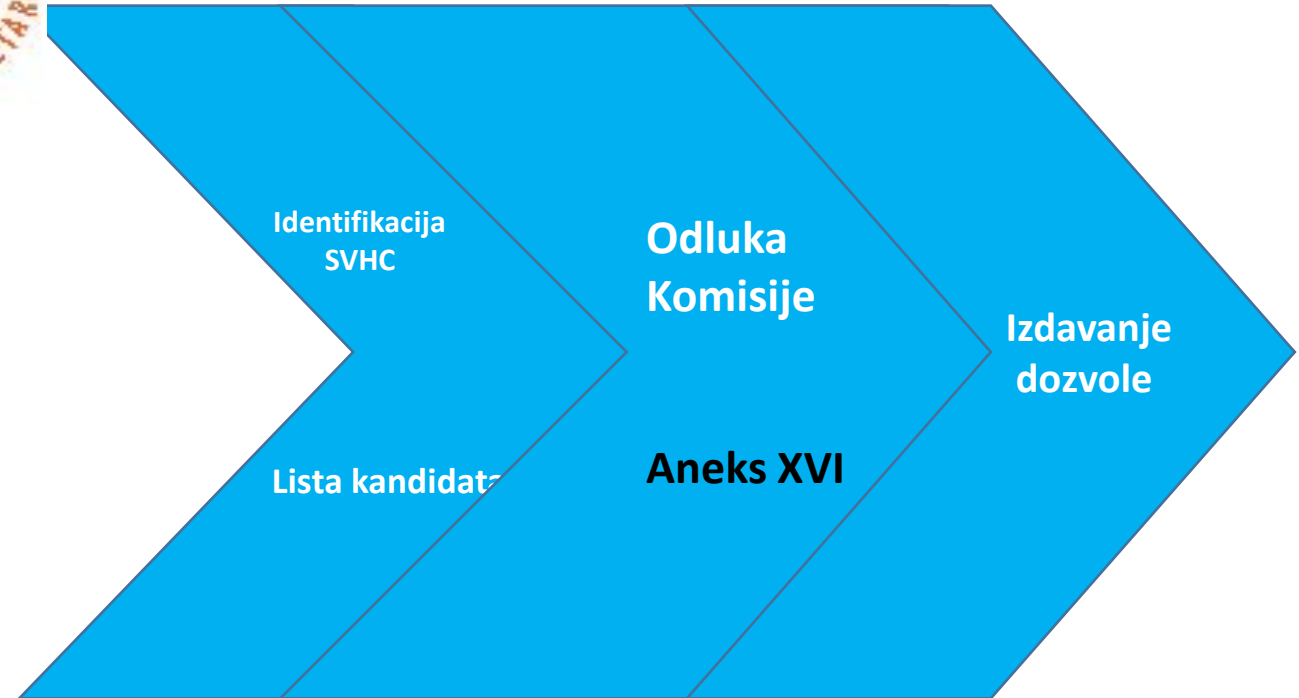
Filteri za pretraživanje:

- Klasifikacija prema uticaju na zdravlje i EU Liste SVHC supstanci koje izazivaju zabrinutost
- Proizvedena količina
- Mogući načini upotrebe
- Datum uključivanja na SIN Listu
- Informacije o registraciji

Pretraži

626 supstance i grupe supstanci su pronađene.

CAS #	Naziv	Grupa	
1. 1313-89-1	Niki monoksid	Niki monoksidi	Vše informacija <
11099-02-8	Niki-oksidi	Niki monoksidi	Vše informacija <
34492-97-2	Busenit	Niki monoksidi	Vše informacija <
2. 12035-72-2	Triniki disulfid	Niki disulfidi	Vše informacija <
12035-71-1	Hezlevodit	Niki disulfidi	Vše informacija <
3. 16812-54-7	Niki(sulfid)	Niki sulfidi	Vše informacija <
11113-75-0	Niki sulfid	Niki sulfidi	Vše informacija <
1314-04-1	Mliert	Niki sulfidi	Vše informacija <
4. 7439-92-1	Olovo	Jedinjenja olova	Vše informacija <

912 jedinjenja

Ko koristi i kakav je uticaj SIN liste?

Multinacionalne kompanije npr. B&Q, Skanska, Dell, Carrefour, Nokia, H&M, IKEA

U skorašnjim izveštajima se navodi da je SIN Lista glavni pokretač za inovacije kod evropske hemijske industrije

Finansijski investitori koriste SIN Listu za sagledavanje koje će hemikalije biti zabranjene u budućnosti da bi minimizovali rizik pri investiranju

Danska je u skorašnje vreme razmatrala kriterijume za određivanje koje su to supstance endokrini disraptori, koristeći SIN Listu

SIN lista se koristi za javne nabavke u nordijskim zemljama

SIN Lista u Srbiji

- Informacija **industriji** koje supstance će biti zabrane/na sistemu dozvola u EU- ZAMENJIVATI SA BEZBEDNIJIM ALTERNATIVAMA
- **Udruženja potrošača/sindikati/javnost**- liste koje su zvanično svrstane u supstance koje izazivaju zabrinutost, načini upotrebe i dr.
- ALHem: rad na uključivanje kao kriterijuma u **javne nabavke**, a naročito one koje se odnose na prostore gde borave deca

ALHem
Alternativa za bezbednije hemikalije

Početna O ALHem Šta radi ALHem? Za industriju Za potrošače Blog Kontakt

Jezik:

Linkovi

KVIZ „Da li čitate etikete hemijskih proizvoda?“

Da li čitate etikete hemijskih proizvoda?

SIN lista – Lista hemikalija koje predstavljaju zabrinutost i za koje je potrebna prioritarna akcija

www.sinlist.org
SIN LIST
SUBSTITUTE IT NOW!

SIN List database

Najnovije vesti

Pravilnik o ograńičenjima i zabranama proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja hemikalija („Sl.Glasnik RS, br. 90/13, 25/15, 2/16)

Ftalati obuhvaćeni zabranama i ograńičenjima korišćenja u igračkama i predmetima za negu dece

Takođe na Listi kandidata + Listi SVHC

Br.	Naziv supstance, skradenica, CAS & EC br.		
51.	Bis (2-etilheksil) ftalat (DEHP) CAS br. 117-81-7 EC br. 204-211-0	Dibutil ftalat (DBP) CAS br. 84-74-2 EC br. 201-557-4	Benzil butil ftalat (BBP) CAS br. 85-68-7 EC br. 201-622-7
52.	Di-izononil ftalat (DINP) CAS: 28553-12-0; 68515-48-0 EC: 249-079-5; 271-090-9	Di-izodecil ftalat (DIDP) CAS: 26761-40-0; 68515-49-1 EC: 247-977-1; 271-091-4	Di-<i>n</i>-oktil ftalat (DNOP) CAS: 117-84-0 EC: 204-214-7

* PRAVILNIK O OGRAŃIČENJIMA I ZABRANAMA PROIZVODNJE, STAVLJANJA U PROMET I KORIŠĆENJA HEMIKALIJA
("Sl. glasnik RS", br. 90/13, 25/15 i 2/16)

= Aneks XVII REACH

► **RoHS direktiva**

Restriction of the use of hazardous substances) – Direktiva o ograničenjima za upotrebu opasnih materija

Pravilnik o listi električnih i elektronskih proizvoda, merama zabrane i ograničenja korišćenja električne i elektronske opreme koja sadrži opasne materije, načinu i postupku upravljanja otpadom od električnih i elektronskih proizvoda (*Sl.glasnik RS, br. 99/10*)

II ELEKTRIČNA I ELEKTRONSKA OPREMA

Mere zabrane i ograničenja

Član 5

Električna i elektronska oprema, razvrstana u razrede 1. do 7. i razred 10. iz Priloga 1. ovog pravilnika, uključujući električne sijalice i druga rasvetna tela iz domaćinstva, stavljena na tržište Republike Srbije od 1. jula 2011. godine ne može sadržati olovo, živu, kadmijum, šestovalentni hrom Cr6+, polibromovane bifenile (PBB) ili polibromovane difenile (PBDE).

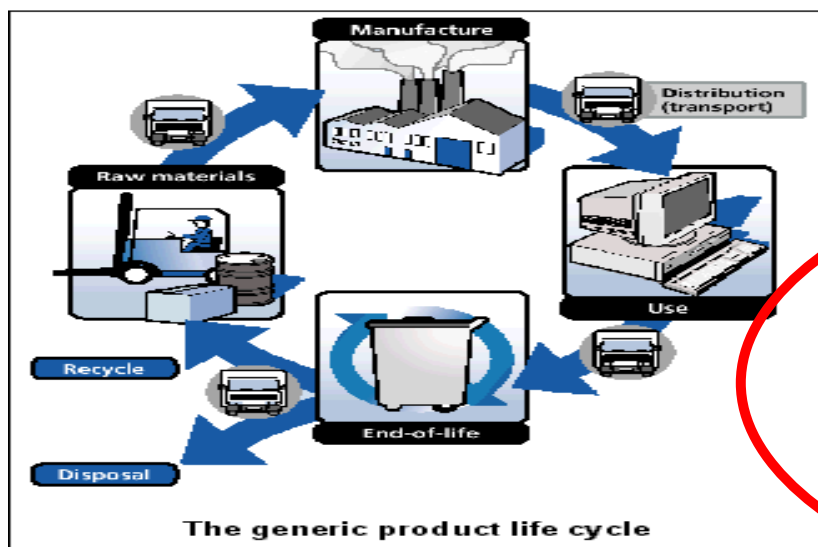
Supstance sa ograničenjima: EU Directive 2015/863 Annex

Olovo, Živa, Šestovalentni hrom, PBB, PBDE (0,1% w/w)

Kadmijum (0,01% w/w)

DEHP, BBP, DBP, DIBP (0,1% w/w)

Komunikacija u lancu snabdevanja

Snabdevač supstanci i smeša (proizvođači, uvoznici, distributeri i krajnji korisnici) **moraju da dostave** informacije o svojstvima koja se odnose na zdravlje, bezbednost i životnu sredinu i bezbednu upotrebu ka daljim korisnicima (u formi bezbednosnog lista, priložen scenario izloženosti ili na drugi način).

Snabdevači proizvoda koji sadrže supstance koje izazivaju zabrinutost više od 0.1% (bez obzira na količinu) **takođe moraju o tome da obaveste** dalje korisnike, distributere- kao i na zahtev potrošača.

Komunikacija u lancu snabdevanja je obavezne da bude obostrana i od strane daljih korisnika ka proizvođačima i uvoznicima i obrnuto. Distributeri su u obavezi da prosleđuju „informacije“.

SUBSPORT Partneri Finansijska podrška

SUBSPORT

Portal za

podršku

supstit

Kooperationsstelle
Hamburg IFE GmbH

Zašto je napravljen

SUBSPORT?

Nekoliko aktivnosti na supstitucijama je uspešno poslednjih godina

⇒ **Informacioni portal**

Mnogo zainteresovanih strana je aktivno pri supstituciji (kompanije, nadležni državni organi, naučne institucije, NVO itd.)

⇒ **Mreža o supstituciji, alatke i pregled uputstava**

Firme mogu najbolje da uče od drugih firmi (mala i srednja preduzeća)

⇒ **Baze podataka sa primerima supstitucije**

rs.subsport.eu

SUBSPORT

Internet portal (www.subsopt.eu) izvor informacija o bezbednijim opasne supstance

Baza podataka sa primerima zamena predstavljene kao studije slučaja (362 na engleskom, na srpskom 61)

SUBSPORT je povezan sa drugim bazama podataka koje sadrže primere zamene.

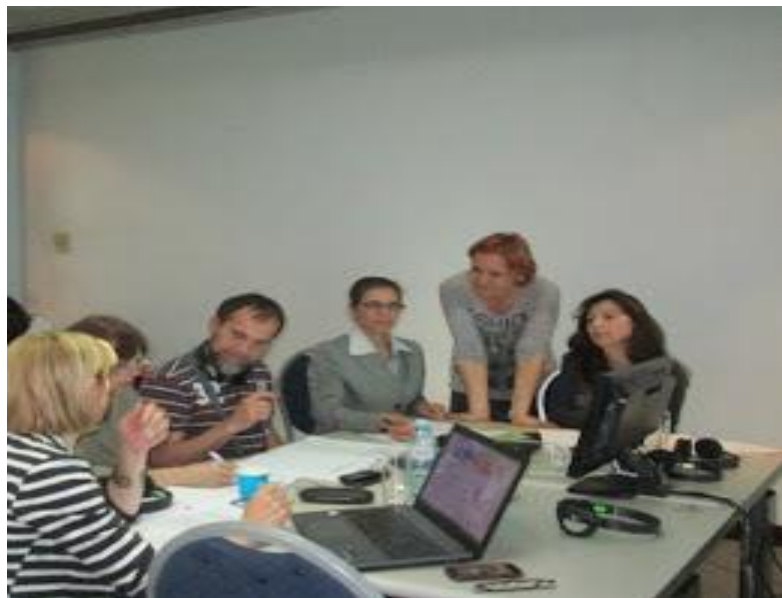
Baza podatka sa supstancama koje su zabranjene ili se na njih primenjuju ograničenja (ili onim koje su predložene da budu zabranjene) od strane zvaničnih organa, sindikata, kompanija i NVO.

Prezentacija **alata za zamenu** za procenu supstanci i upravljanje zamenama (Model kolone, zeleni ekran)

Materijali za obuku i program obuke u vezi sa identifikacijom i procenom alternativa

...*OBUKA INDUSTRIJE...*

maj 2014

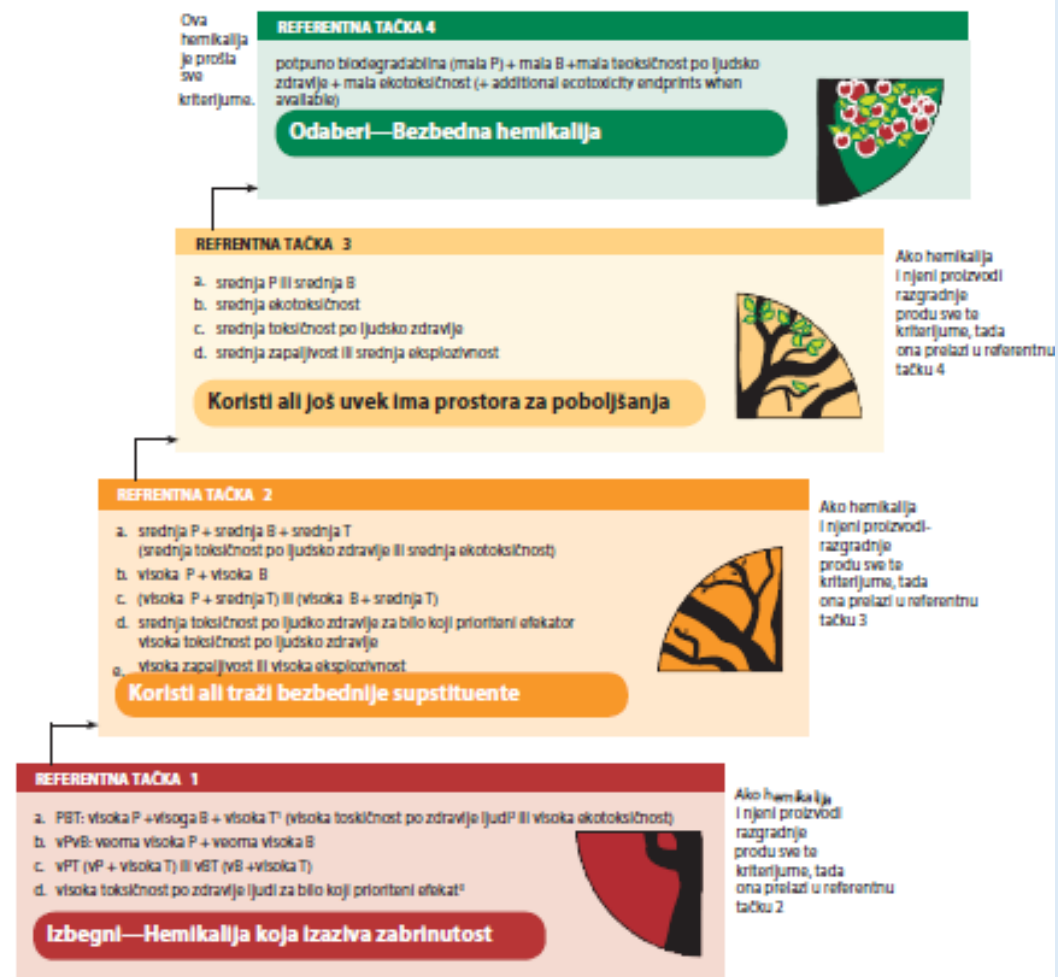

GHS Model Kolona 2014

Pomoć za procenu pri supstituciji

Zeleni skining za bezbednije hemikalije

Počni od referentne tačke 1 (crveno) i nastavi do referentne tačke 4 (zeleno)

Napomena:

1 Toksičnost - "T" = toksičnost po zdravlje ljudi i ekotoksičnost

2 Toksičnost po zdravlje ljudi = prioritetni efektor (pogledaj dole) ili akutna toksičnost, imuni sistem ili efekat na organ, senzibilizacija, korozija kože, ili oštećenje oka

3 Prioritetni efekti = kancerogenost, mutagenost, reproduktivna ili razvojna toksičnost, endokrini disruptori, ili neurotoksičnost

SKRAĆENICE:

B = bioakumulativnost P = perzistentnost
T = toksičnost po zdravlje ljudi i ekotoksičnost

vB = veoma bioakumulativni vP = veoma perzistentni

Spremamo dva nova projekta od interesa za industriju...

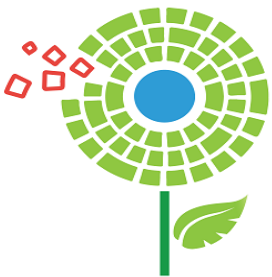

Reference: **LIFE16 GIE/DE/000738**

Title: **Enabling REACH consumer information rights on chemicals in articles by IT-tools (LIFEAskREACH)**

Coordinating beneficiary: **Umweltbundesamt**

Project proposal's title: COMPANY SAFER CHEMICALS PROMOTION

ALHem

Alternativa za bezbednije hemikalije

Address: Belgrade, Hektorovićeva 1a

Phone: + 381 11 4081 096

Email: office@alhem.rs

Hektorovićeva 1a (lok 11) 11000 Beograd
email: office@alhem.rs
Tel: 011 4081096

Početna O ALHem Šta radi ALHem? Za industriju Za potrošače Blog Kontakt Jezik:

www.alhem.rs

Svetska zdravstvena organizacija: Trovanje industrijskim hemikalijama i hemikalijama koje se koriste u poljoprivredi ubraja se u pet vodećih razloga smrtnosti u svetu. [Pročitajte više →](#)

Najnovije vesti

ALHem otpočeo projekat „Jačanje kapaciteta i strateškog partnerstva za bezbedno upravljanje hemikalijama u Republici Srbiji“

ALHem je u avgustu otpočeo implementaciju projekta „Jačanje kapaciteta i strateškog partnerstva za bezbedno

Linkovi

SIN lista – Lista hemikalija koje predstavljaju zabrinutost i za koje je potrebna prioritarna akcija

SIN List database

SUBSUPPORT Portal – Portal za podršku industriji u postupku zamene hemikalija koje predstavljaju zabrinutost bezbednijim alternativama

Substitution Support Portal

www.alhem.rs

www.facebook.com/alhem

**Birajte bezbednije hemikalije,
Naučite da živite zdravije!**

Jasminka Randelović, MSc Biochem.

Programme Coordinator

jasminka.randjelovic@alhem.rs